

O locuință de tip Militari-Chilia descoperită la București-Militari Câmpul Boja

Mircea Negru

În anul 2003 a continuat delimitarea sitului arheologic de la București-Militari Câmpul Boja (Fig. 1/1, 2)¹. Acțiunea începută în anul 2001 poate fi considerată încheiată în anul 2003. În urma unor sondaje întreprinse în părțile de vest, sud-est și est a fost delimitată suprafața acestui sit².

În anul 2003, în partea de est a platoului au fost practicate două secțiuni S. 42 și S. 43. Secțiunea S. 42 avea lungimea de 40,00 m, lățimea de 2,00 m și adâncimea maximă de -0,91 m. Secțiunea S. 43 avea lungimea de 26,00 m, lățimea de 2,00 m și adâncimea maximă de -0,95 m. Suprafețele totale cercetate reprezintă 147,25 mp.

Stratigrafia pe profilul nordic al secțiunii S. 42 este următoarea: 0-0,25/0,30 m - strat de culoare cenușiu-castanie (sol vegetal); 0,25/0,30-0,42 m - strat de culoare cenușiu-negricioasă (conține vestigii din secolele II-III p.Chr. și VI); 0,43-0,60 m - strat de culoare castaniu-negricioasă (conține vestigii din epoca bronzului); 0,61-0,80 m - strat de culoare castanie (conține vestigii din neolitic); 0,81-0,91 m - strat de culoare castanie (steril arheologic).

Cele mai importante informații științifice obținute în cursul cercetărilor din anul 2003, sunt cele cu privire la cronologia așezării de tip Militari-Chilia din acest sit arheologic³. Aceste date au fost furnizate în cursul cercetării bordeiului B. 26, surprins în secțiunile S. 42 și S. 43 (Fig. 1/3).

Bordeiul mai sus amintit a fost surprins de la adâncimea de -0,38 m, la baza stratului de cultură cu vestigii din secolele II-III și VI p.Chr. Un colț al său intră în profilul nordic al secțiunii S. 42, celălalt în profilul sudic al secțiunii S. 43. El avea forma unui paralelogram cu lungimea de 5,40 m și lățimea de 4,25 m. La adâncimea de -0,74 m se afla podeaua, care nu prezenta urme speciale de amenajare.

În umplutura bordeiului au fost descoperite fragmente de chirpic (cu lungimi de 1-4 cm), fragmente de vase ceramice modelate

¹ Ca urmare a avizului favorabil nr. 127/M/2004 primit de Memoriul științific înaintat Ministerului Culturii și Cultelor, situl arheologic de la București-Militari Câmpul Boja a fost menținut pe Lista Monumentelor Istorice din anul 2004 cu codul B-I-s-A-17886.

² Pentru istoricul cercetărilor și rezultatele din campaniile arheologice precedente a se vedea Negru, Schuster, Moise 2000; Negru 2002, p. 47.

³ Negru 2004, p. 62-65.

cu mâna (chiupuri, oale, capace, oceașcă dacică) sau la roată (oale, căni, amfore, străchini), două mărgelile de sticlă și una de chihlimbar, o cheie romană din fier, fusaiole, fragmente de lemn ars, oase de animale etc.

În cadrul ceramicii descoperite predomină fragmentele de vase modelate cu mâna, în proporție de peste 60%. Pe lângă, ceramica de producție locală, au fost descoperite și fragmente de vase romane de import.

O analiză atentă a compoziției pastei ceramicii modelate cu mâna a dus la distingerea a două categorii.

Din prima prima categorie fac parte fragmente de chiupuri (Fig. 2/1), o ceașcă dacică (Fig. 2/6) și vase (Fig. 2/3, 4) din ceramică grosieră de culoare cărămiziu-gălbuie. Pasta conține fragmente ceramice pisate, rare fragmente de calcar pisat și mică. Arderea primară este, în general, incompletă. Unele vase prezintă urme de ardere secundară la exterior (Fig. 2/5), iar ceașca dacică atât la interior cât și la exterior (Fig. 2/6). Vasul de provizii nu prezintă urme de ardere secundară.

Din a doua categorie fac parte fragmente dintr-un chiup (Fig. 2/2) și un vas de dimensiuni mijlocii (Fig. 2/5) din ceramică aspră, grosieră, compactă, de culoare cărămiziu-gălbuie. Pasta conține fragmente ceramice pisate, rare fragmente de calcar pisat și mică. Arderea primară este completă, observându-se și urme de ardere secundară la exterior (Fig. 2/5). Din aceeași pastă au fost modelate două fusaiole tronconice de culoare cenușie și două bitronconice de culoare gălbuie (Fig. 2/7-10). Decorul lipsește cu o singură excepție a unui vas de dimensiuni mijlocii decorat cu creștături așezate oblic pe muchia buzei (Fig. 2/5).

Ceramica de producție locală aparține celor două categorii specifice perioadei: vase de bucătărie și vase pentru servitul mesei.

Vasele de bucătărie au fost modelate din pastă zgrunțuroasă de culoare cenușie ce conține nisip și pietricele. Arderea primară este completă, la exterior prezentând și urme de ardere secundară. Formele de vase prezente sunt castronul (Fig. 2/11) și oala (Fig. 2/12).

Vasele pentru servitul mesei au fost modelate din pastă fină de culoare cenușie, cenușiu-gălbuie sau cărămizie ce conține nisip fin cernut și mică. Ca forme menționăm strachina (Fig. 2/13, 14) și un vas cu două toarte (Fig. 2/15).

Ceramica romană de import este prezentă prin fragmente din partea mijlocie a unor amfore din pastă fină cărămizie, respectiv un fragment dintr-un vas decorat cu motivul solzilor de pește realizat în tehnica barbotinei (Fig. 2/16). Fragmentul de vas decorat în tehnica

amintită are analogii la Sucidava și Orlea⁴, iar în Muzeul din Corabia există un vas întreg identic⁵. Se consideră că vase de acest tip ar fi fost produse la Romula în a doua jumătate a secolului al II-lea p. Chr., ele lipsind în prima jumătate a secolului al III-lea p. Chr. în castrul roman de la Slăveni⁶. La Troesmis un vas decorat în aceeași manieră a fost datat la sfârșitul secolului al II-lea și începutul secolului al III-lea p. Chr.⁷

Singurele obiecte din metal descoperite în cadrul bordeiului sunt o verigă din bronz (Fig. 2/17) și o cheie romană din fier⁸.

Una dintre mărgelile descoperite este din pastă de sticlă acoperită cu vopsea maron cu inserții albe ale motivului ochiurilor de lanț (Fig. 2/18). Mărgelile similare cu inserții de substanță albă au fost descoperite la Szentes-Sárgapart⁹, datate cu monede de la Antoninus Pius până la Marcus Aurelius¹⁰, respectiv la Bácskeresztür, unde au fost datate cu monede de la Marcus Aurelius¹¹. Mărgelile similare au mai fost descoperite la Tibiscum, unde au fost datate între secolele II și IV p. Chr.¹². În Muntenia a fost descoperită o mărgea la Mătăsaru, unde a fost atribuită nivelului timpuriu al culturii Militari-Chilia, respectiv în secolul al II-lea și la începutul secolului al III-lea p. Chr.¹³

A doua mărgea este din sticlă de culoare albastru-cobalt. Ea are forma hexagonală și este perforată longitudinal (Fig. 2/19). Mărgelile hexagonale din sticlă de culoare albastră sunt frecvente în regiunea Dunării de Mijloc și de Jos. Menționăm descoperirile asemănătoare de la Porolissum, datate în secolele II-III p. Chr.¹⁴ Mărgelile similare au mai fost descoperite la Kistőke, unde au fost datate în secolele I-II p. Chr.¹⁵, Hajdúsámson-Majorsági, unde au fost datate în secolul al III-lea p. Chr.¹⁶, respectiv Felsőpusztaser, unde au fost datate în a doua jumătate a secolului I și în prima jumătate a secolului al II-lea p. Chr.¹⁷

⁴ Popilian 1972, p. 159.

⁵ *Ibidem*, p. 159, fig. 8:1.

⁶ *Ibidem*, p. 160.

⁷ Opaiț 1980, p. 333, pl. VI:3.

⁸ În curs de restaurare în laboratorul Muzeului Municipiului București.

⁹ Parducz 1950, p. 132-133, pl. III:13, VIII:6, XIII:6.

¹⁰ *Ibidem*, p. 135.

¹¹ *Ibidem*, p. 165, pl. CXII:1, 3.

¹² Benea 1983, tip XII, p. 119, pl. I.

¹³ Bichir 1984, p. 52, pl. L/11.

¹⁴ Gudea, Bajusz 1982, p. 26, 33-34, fig. 3:113.

¹⁵ Parducz 1944, 51, pl. XVII:4.

¹⁶ *Ibidem*, p. 84, fig. XXXVIII:6.

¹⁷ Parducz 1941, p. 53-54, fig. XII:5, XVa.

A treia mărgea are forma unui disc și este din chihlimbar de culoare castaniu-roșcată (Fig. 2/20). Mărgele plate similare cu cea de chihlimbar de la Militari-Câmpul Boja au fost descoperite în mediul sarmaților iazigi în necropola de la Kiszombor, datată între anii 160-270 p.Chr¹⁸.

Concluzii

Bordeiul B. 26 poate fi datat în a doua jumătate a secolului al II-lea p.Chr. și în prima jumătate a secolului al III-lea p.Chr. Argumente în acest sens sunt încadrările cronologice generale ale mărgelelor cu inserții și din chihlimbar, precum și prezența fragmentului de vas roman decorat în tehnica barbotinei.

Textul lui Dio Cassius “Cum iazigii se dovediră a-i fi foarte de folos (împăratului Marcus Aurelius – n.a.), le iertă multe din îndatoririle lor... Le-a îngăduit însă să facă comerț cu roxolanii, prin teritoriul Daciei – ori de câte ori guvernatorul acelei provincii le va da voie” a fost considerat ca referindu-se exclusiv la un presupus drum care trecea prin *Porolissum* și pe care s-ar fi permis acest comerț¹⁹. Descoperirea la Mătăsaru și Militari-Câmpul Boja a unor mărgele similare celor din Pannonia ar putea indica existența unei rute comerciale între sarmații iazigi din Câmpia Pannoniei și cei roxolani de la nordul Dunării de Jos, inclusiv din partea de sud-est a Munteniei.

¹⁸ Parducz 1950, p. 129, 139.

¹⁹ Dio Cassius, 1964, p. 703, nota 193.

Bibliografie

- Benea 1983 Doina Benea, Die Glasswerkstätten von Tibiscum und der Perlenexport ins Barbaricum im 2. Bis 4. Jhr., **Apulum**, XXI, 1983, p. 115-120.
- Bichir 1984 Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, București 1984.
- Dio Cassius 1964 Dio Cassius, *Istoria romană*, în *Izvoare privind istoria României*, I, București 1964, p. 668-707.
- Gudea, Bajusz 1982 N. Gudea, I. Bajusz, Mărgele romane la Porolissum (I), **AMP**, VI, 1982, p. 23-38.
- Negru, Schuster, Moise 2000 M. Negru, C. F. Schuster, D. Moise, *Militari-Câmpul Boja. Un sit arheologic pe teritoriul Bucureștilor*, București 2000.
- Negru 2002 M. Negru, Descoperiri arheologice din secolele III și V la București-Militari "Câmpul Boja", **București.MIM**, 16, 2002, p. 47-56.
- Negru 2004 M. Negru, București. Punct Militari-Câmpul Boja, **CCA**, Campania 2003, București 2004, p. 62-65.
- Opaiț 1980 A. Opaiț, Considerații preliminare asupra ceramicii romane timpurii de la Troesmis, **Peuce**, VIII, 1980, p. 291-327.
- Parducz 1941 M. Parducz, A szarmatakor emlékei magyarországon I/Denkmäler Der Sarmatenzeit Ungarns, **ArchHung**, XXV, 1941.
- Parducz 1944 M. Parducz, A szarmatakor emlékei magyarországon II/Denkmäler Der Sarmatenzeit Ungarns, **ArchHung**, XXVIII, 1944.
- Parducz 1950 M. Parducz, A szarmatakor emlékei magyarországon III/Denkmäler Der Sarmatenzeit Ungarns, **ArchHung**, XXX, 1950, Budapest.
- Popilian 1972 G. Popilian, Un atelier de *terra sigillata* à Romula, **Dacia NS**, XVI, 1972, p. 145-161.

A dwelling of Militari-Chilia type discovered at București-Militari Câmpul Boja

Abstract

The objective of the campaign from 2003 was the final delimitation of the site territory. In this order, two trenches were practiced in the eastern part of the plateau. The most interesting dwelling was B. 26. The archaeological material consists in hand-made and wheel-made pottery, glass and amber beads, animal bones, and burned clay. The discovered artifacts and specially the beds and Roman pottery dated it in the later half of the 2nd century AD and early of 3rd century AD.

Caption of plates

- Fig. 1.** The archaeological site location (1-2); dwelling B. 26 plane (3).
- Fig. 2.** Archaeological materials discovered inside of dwelling B. 26 (1-20).

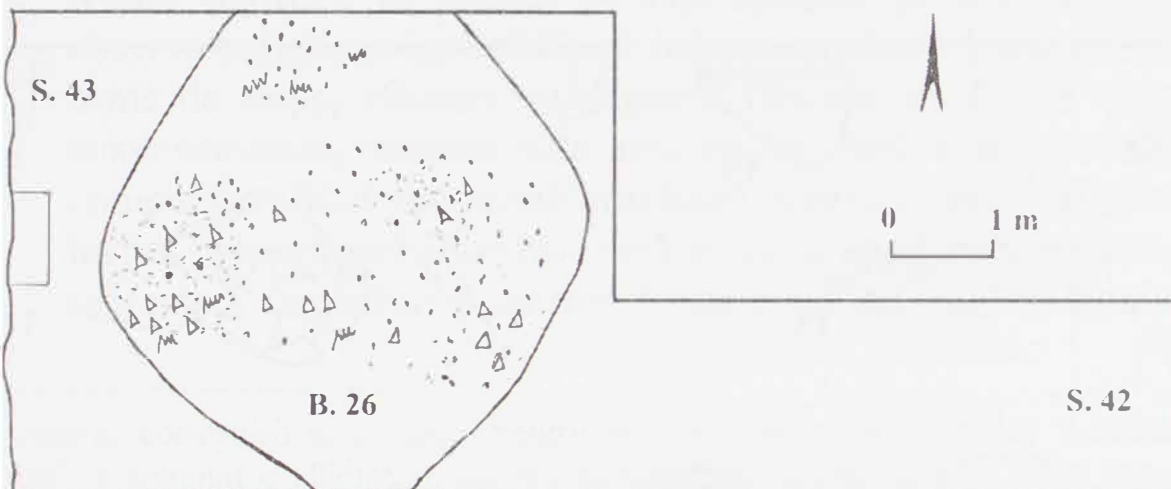
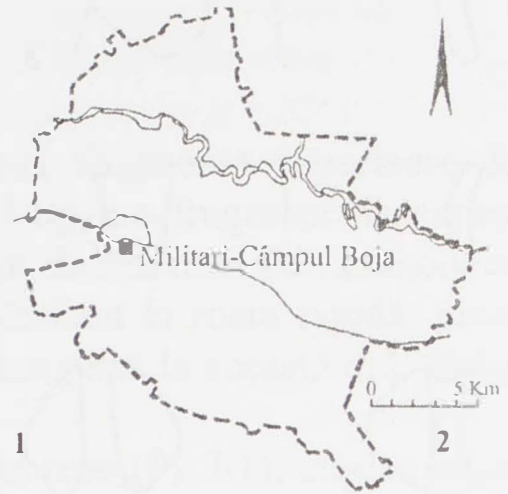
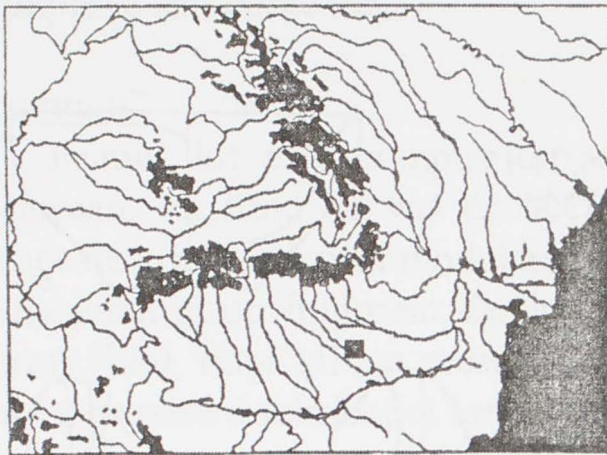

Fig. 1. Amplasarea sitului arheologic (1-2);
planul bordeiului nr. 26 (3).

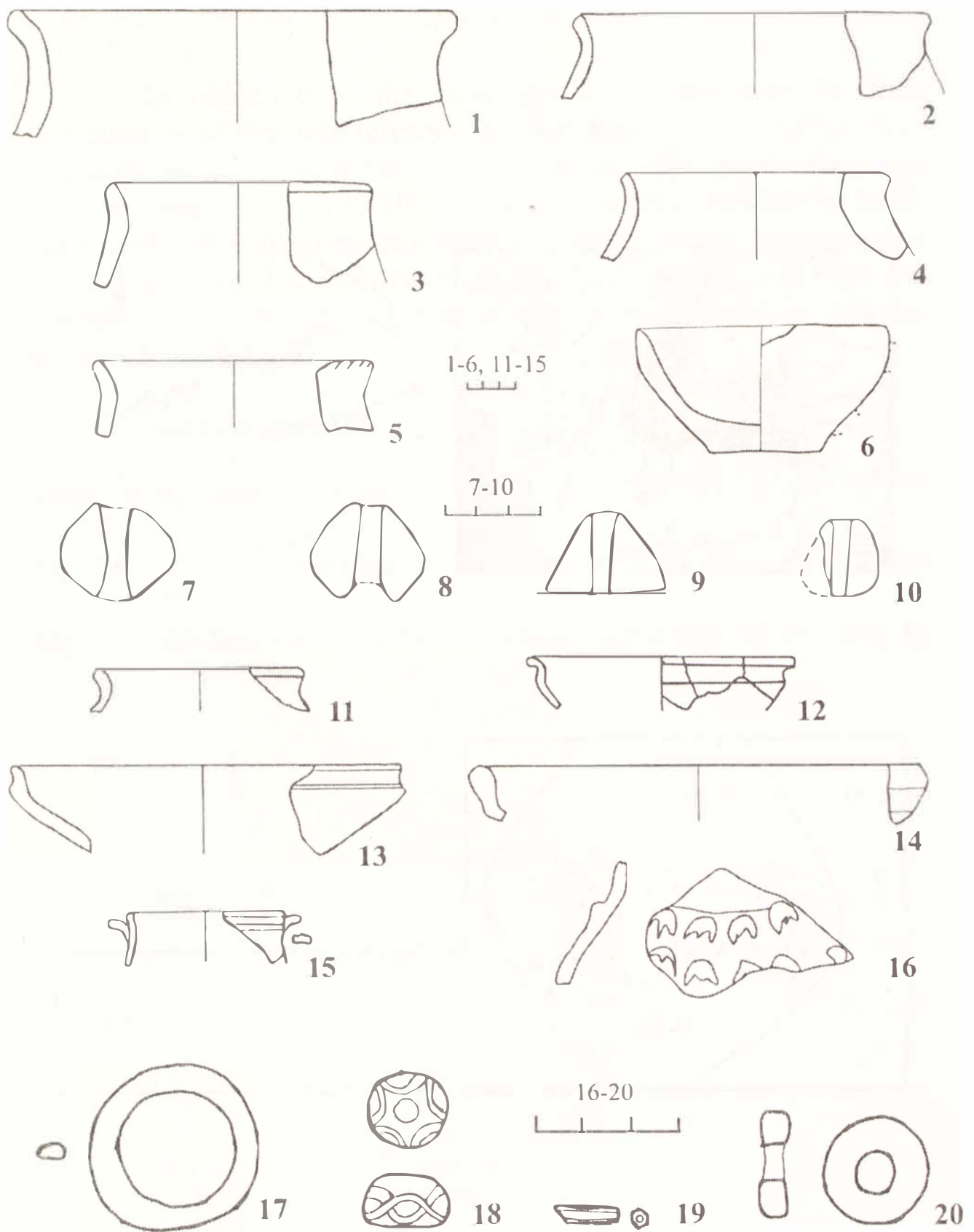

Fig. 2. Materiale arheologice descoperite in interiorul bordeiului nr. 26 (1-20).